No. 21. Donderdag 26 Mei 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Het Oranje-Kruis.

Nationale Bond voor Reddingswezen en Eerste Hulp bij Ongelukken.

Den 27sten April van dit jaar had, in het Koninklijk paleis te Amsterdam, onder het voorzitterschap van Zijne Koninklijke Hoogheid, den Prins der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg, de eerste Algemeene Vergadering plaats van bovengenoemde, den 8sten Juni 1909, op initiatief van Z. K. H., opgerichte vereeniging. Tot die vergadering, belegd ter vaststelling van de Statuten en het Huishoudelijk reglement, was in opdracht van Z. K. H., ook de vereeniging Oost en West uitgenoodigd, om zich aldaar door een gedelegeerde te doen vertegenwoordigen.

In de vergadering van 8 Juni, waarin tot de oprichting van den Bond besloten was, had Ds. F. C. Fleischer de vraag te berde gebracht, of de arbeid van den Bond ook niet ten goede zou komen aan Harer Majesteits onderdanen in overzeesche bezittingen, aan de ingezetenen der Nederlandsche Koloniën en Bezittingen in Oost- en West-Indië, welke vraag door den Prins-Voorzitter dadelijk in bevestigenden zin beantwoord was.

Volgens Art. 2 der gearresteerde Statuten stelt het Oranje-Kruis zich ten doel, *in het Koninkrijk der Nederlanden al datgene te bevorderen, wat strekken kan tot verbetering en verbreiding van het reddingswezen en van eerste hulp bij ongelukken in den ruimsten zin der woorden.* Naar het begrip van Art. 1 der Grondwet omvat het Koninkrijk der Nederlanden het grondgebied in Europa, benevens de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen.

De Bond „Het Oranje-Kruis" tracht voorschreven doel te bereiken, aldus art. 3 zijner statuten:

a. door — onder behoud hunner zelfstandigheid — met raad en daad te streven naar samenwerking en aaneensluiting van alle vereenigingen, lichamen (corporaties) en personen, die op het gebied van het reddingswezen en eerste hulp bij ongelukken werkzaam zijn of de bevordering daarvan beoogen;

b. door, waar noodig, bestaande vereenigingen of lichamen, welke zich als gewoon lid bij hem aangesloten hebben, steun te verleenen en de oprichting van nieuwe vereenigingen of lichamen, dààr, waar hieraan behoefte bestaat, te bevorderen;

c. door te streven naar eenheid in de werkzaamheden der verschillende bij hem aangesloten vereenigingen en lichamen;

d. door het houden van nationale bijeenkomsten, het in het leven roepen van tentoonstellingen, het bevorderen van wedstrijden en het uitschrijven van prijsvragen;

e. door het verzamelen en openbaar maken van gegevens omtrent het reddingwezen en eerste hulp bij ongelukken;

f. door het invoeren eener gelijkvormige statistiek van alle verrichtingen op het gebied van het reddingwezen en eerste hulp bij ongelukken;

g. door het bevorderen en verspreiden van goed onderricht in eerste hulp bij ongelukken in den ruimsten zin des woords:

h. door het oprichten van een eigen nationaal fonds (het Prins Hendrik-fonds), ten einde bij zware rampen ook financieele hulp te kunnen brengen en bij zelfopofferend gedrag belooningen te kunnen geven, en het verbinding zoeken met andere soortgelijke fondsen;

i. door aanraking te zoeken met verwante organisaties in het buitenland en, wanneer de tijd daartoe gekomen is, daarmede in blijvende verbinding te treden;

j. door alle andere wettige maatregelen ter bereiking van het doel.

De leden van den Bond worden onderscheiden in: gewone leden, buitengewone leden, leden-begunstigers en eere-leden. Het *gewone* lidmaatschap kan iedere vereeniging of corporatie verkrijgen, welke uitsluitend of voor een aanzienlijk deel op het gebied van het reddingwezen of eerste hulp bij ongelukken werkzaam is, mits zij hare werkzaamheid, hetzij over geheel Nederland, hetzij over een of meer der provinciën of koloniën uitstrekt en rechtspersoonlijkheid bezit. Het *buitengewone* lidmaatschap kan iedere vereeniging of corporatie erlangen, die voor de ontwikkeling van het reddingwezen of eerste hulp bij ongelukken van beteekenis geacht moet worden, het doel van den den Bond wenscht te bevorderen en niet in aanmerking kan komen voor het gewone lidmaatschap. *Lid-begunstiger* kunnen alle vereenigingen, lichamen of personen worden, die in het doel van den Bond en diens werkzaamheid belangstellen.

Op grond van het medegedeelde door den tot de hooge vergadering van 28 April j.l. gedelegeerde van „Oost en West" heeft het Hoofdbestuur van „Oost en West" aan den Raad van Bestuur van het Oranje-Kruis het volgende schrijven bericht:

„Naar aanleiding van de van zijnen gedelegeerde ter Algemeene Vergadering van den Bond van 28 April jl. ontvangen mededeelingen heeft het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" de eer het volgende onder de aandacht van Uwen Raad te brengen:

De Vereeniging „Oost en West" heeft ,volgens hare statuten, goedgekeurd laatstelijk bij Koninklijk Besluit van 15 Januari 1910 No. 25, ten doel: den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië te versterken, en het bevorderen, zoowel van beider gemeenschappelijke belangen, als die van Oost- en West-Indië in het bijzonder. De vereeniging meent hare taak zoo breed mogelijk te moeten opvatten, en heeft daaronder ook begrepen het verleenen van hare tusschenkomst ter leniging van de gevolgen van buitengewone rampen, waardoor de bevolking van Nederlandsch-Indië getroffen mocht worden.

Uiteraard heeft het Hoofdbestuur met buitengewone belangstelling gadegeslagen de totstandkoming, ingevolge het initiatief van Zijne Hoogheid, den Prins der Nederlanden, van den Nationalen Bond voor Reddingwezen en Eerste hulp bij Ongelukken, het Oranje-Kruis, welks arbeidsveld zich mede zal uitstrekken tot onze Overzeesche bezittingen.

Meer dan eenig ander gedeelte der wereld staat onze kostbare eilandenreeks in het verre Oosten door het algemeen verkeer ter zee, door de gesteldheid van den bodem en andere omstandigheden er aan bloot, bezocht te worden met hevige natuurrampen en ongelukken, terwijl tengevolge van onvoldoende bekendheid met hetgeen in die streken voorvalt, de noodlijdende Inlanders weinig deelneming ondervinden buiten den kring van hen, die het meest betrokken zijn bij hun welvaren.

In herinnering worden gebracht de ernstige ramp een paar jaar geleden, toen in het gezicht van de kust van Batavia honderden Inlanders, die uit padisnijden waren gegaan, bij het omslaan van de vaartuigen, die hen zouden overbrengen, een prooi der golven zijn geworden, zonder eenig uitzicht op redding, uit gebrek aan hulpmiddelen of voorzorgsmaatregelen, en...... de ongevallen van jongere dagteekening kort achtereen, nl. de aardschuiving te Pandjaloe in Cheribon, de aardschokken, vergezeld van een vloedgolf in het landschap Korintji op Sumatra, en onlangs de ontzettende ramp door vulkanische uitbarsting en overstrooming te Loemadjang en Kaliwoengoe, voor de bevolking dier streek veel ernstiger in hare gevolgen dan wat Parijs geleden heeft door de overstrooming der Seine!

Met een gevoel van groote vreugde en dankbaarheid zal in onze Indische bezittingen vernomen worden, dat deze gewesten ook vallen binnen de aandachtssfeer van *Het Oranje-Kruis.*

De Vereeniging „Oost en West" is van goeden

wille sterk, maar zwak in finantieele kracht, doch gaarne stelt zij zich beschikbaar om, naar haar vermogen, wat Indië betreft, mede te werken in het edel streven Zijner Koninklijke Hoogheid.

Het Hoofdbestuur meent, dat de statuten van *Het Oranje-Kruis* voor de vereeniging „Oost en West" alleen openstellen de toetreding als lid-begunstiger. Van die gelegenheid wenscht de Vereeniging gaarne gebruik te maken, en wij nemen daarom de vrijheid ons tot Uwen Raad te wenden met het eerbiedig verzoek de Vereeniging „Oost en West" te willen beschouwen als lid-begunstiger van den Nationalen Bond voor Reddingwezen en Eerste hulp bij Ongelukken „Het Oranje-Kruis", met de voorloopige verbintenis van eene jaarlijksche bijdrage van *f* 10.— (tien gulden).

(w.g.) Het Hoofdbestuur der Vereen „Oost en West",
Voor het Hoofdbestuur: Het Dag. Bestuur,
(volgen de namen.)

Vorenbedoeld schrijven van het Dagelijksch Bestuur werd gekruist door een brief van den Raad van Bestuur, waarbij de vereeniging „Oost en West" is uitgenoodigd als *buitengewoon* lid toe te treden. Dat *buitengewone* lidmaatschap verbindt tot eene jaarlijksche bijdrage van minstens *f* 50.— Heeft het Dagelijksch Bestuur gemeend, op eigen verantwoordelijkheid, de vereeniging te mogen verbinden voor eene jaarlijksche bijdrage van *f* 10.—, met het oog op den stand harer financiën en in het bijzonder van het ondersteuningsfonds, te welks laste de bijdrage zou moeten komen, durft het Dagelijksch Bestuur thans geen zwaardere verbintenis te aanvaarden, zonder de machtiging der Algemeene Vergadering.

Het is zeker te betreuren, dat telkens wanneer voor een nuttigen maatregel een geldelijk offer moet worden gebracht, onze vereeniging op grond van den onvoldoenden staat harer kasmiddelen huiveren moet, daartoe over te gaan. Een lichaam als *Oost en West*, het eenige in Nederland, dat op breede schaal, nl. op elk terrein binnen hare bevatting, de onderlinge belangen der ingezetenen van Nederland en Indië wenscht te behartigen, — dat aan hen, die in of door Indië hun welvaart hebben verworven, de gelegenheid geeft, daarvan iets terug te schenken ten bate van Indië en de Indiërs, — zulk een lichaam moest kunnen verwachten, van over ruime middelen te mogen beschikken.

Thans geldt het de deelneming aan een liefdadig werk, dat, naar wij meenen, den door rampen getroffen ingezetenen onzer Indische bezittingen mede zeer ten goede komen kan. (N.B. Op het gebied van het reddingwezen valt in Indië nog alles te doen). Als wij ons herinneren, hoe onbevredigend de resultaten zijn geweest, de keeren dat wij een beroep deden op de publieke liefdadigheid na groote natuurrampen in Indië, dan mogen wij de gelegenheid om ons aan te sluiten bij een, zooals wij verwachten, machtig en in de toekomst kapitaalkrachtig lichaam, in het belang van de Indische maatschappij, niet laten voorbijgaan. Het offer van *f* 50 's jaars, dat de vereeniging brengen zal, zal, naar wij hopen, blijken aan den Inlander, die door natuurrampen of ongelukken van buitengewonen aard getroffen wordt, met woekerrente te worden vergoed.

De laatste alinea van art. 4 der statuten van het Oranje-Kruis luidt:

„De als buitengewoon lid aangesloten vereenigingen of lichamen verbinden zich, indien hun advies of inlichtingen namens den Bond gevraagd worden, deze naar hun beste weten te verstrekken; zij zeggen den Bond hunne medewerking toe bij de toepassing der in art. 3 der statuten bedoelde middelen, voor zoover dit geacht kan worden op hun terrein te liggen en voorzoover hun dit bij hunne volkomen zelfstandigheid mogelijk is; gelijk omgekeerd de Bond hun bij hunne werkzaamheden op zijn gebied in gelijken zin zijn steun toezegt."

In de openingsrede der vergadering van 8 Juni 1909 werden door Zijne Koninklijke Hoogheid de volgende gedenkwaardige woorden gesproken: „dat menschlievende instellingen, door welke de hoogste eigenschappen van den mensch tot heil van anderen tot uiting worden gebracht, een werkzaam middel zijn kunnen om alle volkeren zonder onderscheid van ras en nationaliteit nader tot elkander te brengen. Aldus kan ook het reddingwezen medewerken, de volkeren in dienst van de menschheid te vereenigen."

Met deze woorden is de gedachte uitgesproken, die den grondslag vormt van de vereeniging „Oost en West."

Het Dagelijksch Bestuur.

N.B.! In verband met het vorenstaande zij andermaal aan ieder der leden het **Ondersteuningsfonds** van „Oost en West" aanbevolen. Een inschrijvingsbiljet daarvoor wordt achter op den omslag van elk nummer van ***Het Koloniaal Weekblad*** aangetroffen.

Overeenkomsten met Inl. vorsten.

De destijds in de Tweede Kamer naar aanleiding van het verslag der Commissie omtrent overeenkomsten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel aan den Minister van Koloniën gevraagde inlichtingen, werden onlangs door Z.Exc. gegeven in een nota, welke o.a. inhoudt, dat de nieuwe denkbeelden omtrent algeheelen afstand aan het gouvernement van het recht tot verleenen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen en van concessiën tot mijnontginning en tot ondernemingen van landbouw en boschexploitatie, zoomede het aan het zelfbestuur uit te keeren aandeel in de baten van dergelijke concessiën, wel toepassing konden vinden in landschappen, waar het zelfbestuur zulke rechten of concessiën nog niet had afgestaan, maar niet zoo gemakkelijk in landschappen, waar reeds een min of meer belangrijke land- en mijnbouwindustrie, op grond van de vroeger aan het zelfbestuur gelaten bevoegdheden, was ontstaan.

Voorts wordt naar aanleiding van de vraag omtrent Laiwoei opgemerkt, dat onder de bedoelde concessiën geen zuiver inlandsche ontginningen worden begrepen.

De inlandsche christenen in Laiwoei, geboortig uit andere landen van Celebes, kan men daarom niet voor den Laiwoeischen rechter brengen, omdat inlandsche christenen, niet behoorende tot de inheemsche bevolking, geacht worden gouvernementsonderdanen te zijn.

Ook détailopmerkingen worden in de nota beantwoord.

Uit de O.-I. Mail.

Te Batavia, waar de **cholera** zoo goed als geweken was, heeft, volgens de berichten, die de laatste mail ons bracht, die ziekte het hoofd weer opgestoken.

In kampong *Kramat Poeloe* zijn weer meer cholera-gevallen voorgekomen. Men achtte den toestand echter niet verontrustend en schreef de plotselinge onrust toe aan de omstandigheid, dat dit vermeerderde aantal gevallen thans niet voorkwam in de benedenstad, maar in eene buurt, waar veel Europeanen wonen.

Ook te Soerabaja is de ziekte eenigszins toegenomen.

Zeer waarschijnlijk heeft de aldaar gehouden groote Chineesche optocht slechten invloed uitgeoefend.

Op 26 April waren er bijgekomen 28 gevallen met 19 dooden.

De **Tangkoeban Prahoe** werkte de laatste week van April nog door. Gevaar schijnt er echter niet bij te zijn. De uit de omstreken gevluchte bevolking komt weer in haar woonplaatsen terug en door vele Europeanen worden er tochtjes ondernomen om het indrukwekkend natuurverschijnsel van nabij te bewonderen.

Te Djocdja zijn groote **automobielfeesten** gehouden die uitstekend geslaagd moeten zijn.

Werd bij diens aankomst hier te lande de heer *Lorentz* met enthousiasme gehuldigd als dr Nederlandsche ontdekker van het Sneeuwgebergte op Nieuw-Guinea, den deelnemers der **Memberano-expeditie** viel de teleurstelling ten deel, dat zij het doel van hun tocht hebben moeten opgeven.

De Indische bladen melden, dat de resident van Ternate onder dagteekening van 6 April seinde: „wegens plotseling uitgebroken ernstige ziekte onder personeel tocht gestaakt, teruggetrokken op Manokwari. Toradjah 66 percent beri beri, w.o. 4 dooden, zend hen met Aprilboot terug, Dajaks 25 percent vertrekken met Meiboot, militairen en dwangarbeiders 30 percent; deelnemers allen min of meer ziek, moeten geëvacueerd; verzoek bericht of detachement op Manokwari moet blijven."

Naar aanleiding van dit telegram is den resident van Ternate en onderhoorigheden telegrafisch opgedragen het geheele Mamberano-exploratie-detachement terug te trekken van Nieuw-Guinea en die exploratie te staken, en werd hij voorts gemachtigd de daarvoor vereischte maatregelen te treffen.

De *Javabode* merkt echter op:

Een zeer belangrijk deel van de opdracht, het verkennen van den loop der Memberano, is schitterend vervuld. Deze expeditie is het binnenland van Nieuw-Guinea zóó ver binnengedrongen als nog niemand vóór haar, en er valt niet aan te twijfelen of hoogst belangrijke, practische en wetenschappelijke gegevens zijn door haar verzameld, welke niet enkel de kennis van het doorkruiste land zullen vermeerderen maar tevens een naderen tocht zullen vergemakkelijken.

Kapitein Franssen Herderschee heeft, ondanks de ondervonden teleurstelling, alreeds weder voorstellen ingediend om den tocht onder voor het welslagen gunstiger voorwaarden te hervatten. Voorloopig heeft de Regeering echter nog maar ten opzichte der evacuatie beschikt.

Laat ons den wensch uitspreken, dat de zeelucht en gunstiger klimaat de reizigers na de doorstane vermoeienissen en ontberingen weder spoedig op de been zullen helpen."

De nieuwe Directeur van het Binnenlandsch Bestuur. De redactie van *De Locomotief* is niet te spreken over deze benoeming. Zij schrijft:

„De voorspelling der *Javabode* is uitgekomen; de heer D. Tollenaar, regeerings-commissaris voor de decentralisatie, is benoemd tot directeur van Binnenlandsch Bestuur in de plaats van den naar Nederland vertrekkenden heer S. De Graaff. Deze, op zich zelf reeds gewichtige benoeming is buitendien belangrijk, omdat zij feitelijk de eerste bestuursdaad van beteekenis is van den nieuwen gouverneur-generaal. den heer Idenburg. Indien deze vacature onder het bewind van den heer Van Heutsz ware ontstaan, zou zonder twijfel niemand anders dan diezelfde heer Tollenaar zijn benoemd. En daar deze benoeming niet slechts eene persoonlijke quaestie is, maar vooral den koers aanwijst, welke in het Binnenlandsch Bestuur zal worden gevolgd, maken wij voor ons uit deze benoeming op, dat de heer Idenburg, voorloopig althans, de zaken hier in Indië bij het oude laat, gelijk trouwens sedert het optreden van dezen nieuwen landvoogd nog uit niets gebleken is, dat de bestuurswisseling te Buitenzorg iets anders, iets van meer beteekenis is geweest dan slechts eene verwisseling van personen. De benoeming van den heer Tollenaar ligt geheel in de lijn van den gang van zaken, welke in de laatste jaren is waargenomen.

De binnenlandsche aangelegenheden worden en blijven beheerscht door zekere groep van (ontegenzeggelijk knappe) bureaucraten, die wij in de laatste jaren elkander den bal hebben zien toewerpen. Deze benoeming beteekent: bevestiging van het bureaucratische bewind. Door de *Javabode* is onlangs betoogd, dat een uit de groep der residenten gekozen directeur-B. B. niet voldoende op de hoogte zou blijken te zijn van de wijze, waarop het bestuursraderwerk functionneert.

Volgens *De Locomotief* zou 't echter hoogst wenschelijk geweest zijn door de benoeming van een hoofdambtenaar uit de bestuurspractijk het geheim van dat raderwerk eens te verstoren, den toovercirkel te breken, waarbinnen sedert jaren, met uitsluiting van anderen, zekere groep personen de macht in handen heeft weten te krijgen, welke macht ten deele heeft gediend om vrienden dezer bureaucratische camarilla aan nieuwgecreëerde hoogbezoldigde ambten te helpen. 't Was slechts aan één man in Indië gegeven, aan deze vicieuse bureaucraten-regeering een einde te maken. Die éene zou zijn de nieuwe gouverneur-generaal.

De heer A. Tollenaar, in 1886 als aspirant-controleur in het corps B. B. opgenomen en in 1888 tot controleur benoemd, werd in 1905 van verlof teruggekeerd belast met de leiding der bestuursdecentralisatie. In deze functie heeft de heer T. ontegenzeggelijk veel critisch talent aan den dag gelegd. De gemeenteraden hadden echter ook iets anders van hem verwacht: initiatief. De levensvoorwaarde voor de gemeenteraden op Java, eene deugdelijke regeling van de financiëele verhouding tusschen het gouvernement en de gemeenten, had de heer Tollenaar ons moeten schenken. Dit heeft hij niet gedaan, waarschijnlijk doordat hij voortdurend geaarzeld heeft, voorstellen te doen aan de Regeering, waaraan voor het Gouvernement financiëele opofferingen zouden zijn verbonden. En nu met het aftreden van den heer T. als commissaris voor de decentralisatie het decentralisatie-bureau zal worden opgelost in de bureaux van het B. B. en derhalve de heer Tollenaar de leiding der decentralisatie zal blijven behouden, moeten wij de hoop voor een gezonde ontwikkeling van het Indische gemeenteleven weder voor langen tijd opgeven.

Ook **de invasie van vreemd kapitaal** ziet dit blad erg donker in.

„In *De Locomotief* van 23 en 24 November 1909, in de dagen, toen de heer Noel Bingley, een der Preanger-planters, verschillende streken van Java bereisde tot het uitbrengen van advies in zake verkoop van erfpachten aan Engelsche consortiums, werden reeds de gevolgen van eene sterke invasie van vreemd, speciaal Engelsch, kapitaal in onze kolonie onder de oogen gezien, schrijft de redactie. Sedert is er geen maand voorbijgegaan zonder dat de een of andere oude onderneming op Java werd omgezet in een nieuwe, waarvoor Engelschen de noodige fondsen fourneerden. Alles is van hunne gading: particuliere landerijen, erfpachtsperceelen, huurlanden in de Vorstenlanden; zij geven er meer dan het tienvoudige der waarde voor.

Het blad somt allerlei bezwaren op en komt dan tot de conclusie:

Moet in 't algemeen niet worden erkend, dat het Nederlandsche kapitaal niet krachtig genoeg is, of, liever gezegd, zich niet willig genoeg betoond heeft om onze kolonie naar behooren economisch te ontwikkelen? Nederland blijft dobbelen in Amerikaansche sporen en laat Engelschen hun kapitaal steken in het vruchtbare Java met zijn overvloed van werkkrachten.

Wij hebben ons onmachtig en onwillig betoond, den bodem van Java, laat staan den geheelen Indischen archipel, naar eisch te exploiteeren; en dus hebben wij niet meer het recht er ons tegen te verzetten als anderen die taak van ons overnemen. Wij ontvangen slechts ons verdiende loon. Anderen zetten zich in onze plaats. De invasie van vreemd kapitaal is eene soort van vreedzame penetratie, welke door geen macht ter wereld kan worden gestuit, en het is daarbij eene bittere gedachte, dat ten slotte hij, die de eigenaar is van het in de ontwikkeling van een land gestoken geld onvermijdelijk ook de eigenaar wordt... van 't land zelf!"

Mr. Dr. W. F. Schimmel, redacteur der *Nieuwe Soer. Crt.*, is het met dit oordeel volstrekt niet eens; hij zegt o.m.:

„Het spijt me, dat ik geen logisch verband vinden kan tusschen het begin en het einde van deze beschouwing.

In beide onvereenigbare gedeelten vind ik groote overdrijving en misvattingen......

En waarvoor is men nu bang: Dat de Engelschen, als de prijs van de rubber eens dalen mocht, daarvoor de nederlandsche regeering aansprakelijk zullen stellen?!

Zoo dom is het engelsche volk niet.

Men kan verwachten, dat engelsche aandeelhouders en administrateurs zich zullen verzetten tegen beperking van den ondernemingsgeest hier, dat het bestuur, dat hier en daar nog zooveel van de compagniestijd over heeft gehouden, eens op de kaak zal worden gesteld, dat de ambtenaar wat minder doordrongen zal blijven van zijn majesteit. Is dat zoo kwaad? Snakt niet ieder ondernemer daarnaar?

Onze nationale eer zou er schade bij lijden!

Och, maar we behoeven zoover niet te gaan, want de stelling is niet, dat wie eigenaar is van het in de ontwikkeling van een land gestoken geld, onvermijdelijk ook eigenaar wordt... van het land zelf.

Hoeveel amerikaansche sporen zijn met engelsch, nederlandsch en duitsch geld aangelegd, en wat voor grondgebied bezitten Engeland, Nederland of Duitschland in de Ver. Staten van Noord-Amerika?

Men make zich niet ongerust, integendeel verheuge zich over den krachtigen bloei, die voor Java op komst is. En zorge met dat blijde vooruitzicht, dat oude spinnewebben verdwijnen, vóórdat we hier belachelijk worden gemaakt door den buitenlander."

Waterwerken.

De *Javabode* verneemt uit vertrouwbare bron, dat het denkbeeld tot hervatting der gestaakte Solovalleiwerken in overweging is genomen, en dat ten behoeve van de verbetering van de afwatering van de afdeelingshoofdplaats Bangkallan, op Madoera, verschillende werken zullen worden uitgevoerd, waarvan de kosten ruim ƒ 160.000 zullen bedragen.

Ook deelt dit blad mede, dat de gouvernementsaccountant, de heer *F. H. Van Schagen*, naar de Westkust van Sumatra vertrokken is, alwaar die ambtenaar eenige maanden zal verblijven in het belang van de **boekhouding bij de exploitatie der Ombilinmijnen.**

De **politieke bannelingen van Sumatra's Westkust** zullen voor een deel naar Celebes en voor een deel naar Magelang en Banjoemas gaan.

Het besluit grondt zich op de overweging, dat een langer verblijf van deze lieden ter Westkust door hun aanzien en invloed bij de bevolking gevaarlijk zou zijn voor de openbare rust en orde aldaar.

Zij hebben voor den tijd van zes maanden onderhoudstegemoetkomingen van ƒ 6 tot ƒ 9 's maands, en moeten daarna zelf in hun onderhoud voorzien.

De Indische Bond.

De *Stem van Indië* deelt mede, dat in een half April gehouden hoofdbestuursvergadering drie van de nieuwe leden, waarmede het hoofdbestuur in verband met de aangenomen statutenwijzigingen zou worden aangevuld en die het aangeboden mandaat hadden aanvaard, nl. de heeren Admiraal, Klerks en Gijsbers, zijn geïnstalleerd — de heer Admiraal als president.

Het blad spreekt de hoop uit, dat men nu zoover gevorderd is, dat een herleving van den Bond met eenigen grond mag worden verwacht en als aanstaande voorspeld. Een vereeniging met het beginsel en het ledental van den Indischen Bond gaat zoo maar niet te gronde als van het bestuur voldoende werkzaamheid en een degelijke quantiteit „pushing power" uitgaat.

Boedi-Oetomo.

Deze Vereeniging van vooruitstrevende Javanen gaf eene brochure uit, bevattende het verslag van het bestuur over het eerste vereenigingsjaar en het verslag van het tweede, den 11en en 12en October, te Djokja gehouden Congres.

Deze verslagen zijn in 't hoog-Maleisch gesteld, hetgeen met 't oog op de vele leden van Boedi Oetomo, die geen Hollandsch verstaan, natuurlijk zeer begrijpelijk is. De Eur.-Ind. pers vindt 't echter jammer, dat het hoofdbestuur deze verslagen niet heeft doen vertalen in 't Nederlandsch, waardoor alle belangstellende Europeanen in de gelegenheid zouden zijn gesteld, volledig kennis te nemen van 't geen in de vereeniging en ten congresse is verricht, verhandeld en besproken. Dat op de congressen van Boedi Oetomo in het Javaansch en Maleisch wordt gesproken en gedebatteerd is reeds een bezwaar voor de Europeesche pers in Indië, en diensvolgens tevens een nadeel voor Boedi-Oetomo zelf, daar het welslagen der beweging welke in de vereeniging haar middenpunt vindt in hooge mate afhankelijk is van de belangstelling der Europeesche ambtenaren en particulieren. Dit nadeel zou gedeeltelijk kunnen worden verholpen indien zoo spoedig mogelijk na het congres eene Hollandsche vertaling der redevoeringen en debatten in het licht werd gegeven *).

Uit de rekening en verantwoording van den 1en en den 2en thesaurier blijkt dat Boedi-Oetomo over veel te weinig geldmiddelen beschikt om er iets van belang mee tot stand te kunnen brengen. Aan contributie wordt slechts ongeveer ƒ 700 per jaar ontvangen en dit bedrag gaat grootendeels heen aan improductieve onkosten.

Eene opgave van het totaal aantal leden der vereeniging komt niet in het jaarverslag voor.

*) Zou dit nadeel niet even goed, zelfs beter, worden verholpen, als de Europ.-Ind. bladen een en ander zelf vertaalden, daar zij toch altijd onder hunne medewerkers wel iemand treffen, die de Inl. talen op Java machtig is? *Red.-Com.*

WEST-INDIË.

CURAÇAO.

De *Amigoe di Curacao* van 23 April j.l. wijdt 6 kolommen aan den te Curaçao zoo zeer beminden geestelijke, waaraan wij het volgende ontleenen:

De Zeereerw. Pater L. Hooning, de oprechte vriend en trouwe gezel van Monseigneur in het ziekenhuis te Rotterdam, heeft door zijne ware hartelijkheid Monseigneur tijdens zijn ziekte veel lijden verzacht,

FEUILLETON.

Uit de Inlandsche wereld. *)

DE WAKIL.

Op de hoofdplaats van een afdeeling, berucht om haar ongezond klimaat, zetelde — een *patih* uit de oude school, die voor vrijzinnig doorging, doch inderdaad alles behalve liberaal was. Deze hoofdambtenaar, zoon van een regent, broeder en neef van een paar *boepatih's*, achtte zich gerechtigd, evenals menschen van zijn stand en afkomst, eens in het jaar vacantie te nemen, om gedurende een week of twee met zijn gezin ergens in een gezond klimaat in dolce farniënte door te brengen. Het voorbeeld van de europeesche collega's getrouw, zond hij bij het einde van het jaar een rekest in zee, vergezeld van het noodige geneeskundige certificaat, verklarende dat een rustperiode van een paar weken tot herstel van gezondheid noodzakelijk was, en wanneer een paar weken daarna het besluit van den resident met de verwachte toestemming ontvangen was, toog de zieke *patih* met familie op reis, medenemende behalve wat *obat* en boengkoes-boengkoesan, een dubbelloops jachtgeweer met munitie! Een echt lijdend gezicht zette hij gemeenlijk, zoolang hij nog aan het station op het uur van afreis wachtte, doch nauwelijks zette de trein zich in beweging, of als door een wonder klaarde het bedrukt gelaat op, en in een hoekje van den waggon bespraken man en vrouw de genoegens, welke hun op de nieuwe *tampat* zouden ten deel vallen: hun neef was daar immers regent!

Nu moest een *wakil* worden aangesteld; de betrekking van dezen moest weer door een nog lageren in rang zijnden collega worden waargenomen.

En nu wilde ik vertellen, wat het *wakil*schap voor den inlandschen B. B.-ambtenaar met zich kan medebrengen. Ik heb nl. zelf aan den lijve moeten voelen, hoe zwaar deze onderscheiding — want het wordt als een onderscheiding beschouwd! — op de financieele krachten van den lageren *prijaji* drukken kan.

Ik was *mantri politie kotta*, toen de patih, mijn chef, reeds laat in de maand — let wel! — de vergunning op zijn verzoek om 14 dagen verlof tot herstel van gezondheid thuis gestuurd kreeg. Onwillekeurig dacht ik aan de restantjes van mijn 50 gulden tractement in mijn portemonnaie, welke met niets dan woekertalenten *abis boelan* zouden kunnen halen. En Ronomenggolo, mijn spion, moest nog wat geld hebben, om den diefstal bij Hok Sioe tot klaarheid te brengen — maar de ƒ 5 van het politiefonds waren reeds lang op! Moeder de vrouw wilde nog een *ringgit* hebben om haar voorraad *bras* aan te vullen!......

De *wakil*, die de functiën van den „zieken" patih moest waarnemen, was spoedig gevonden, het was een der oudste assistent-wedono's en ik was de aangewezen persoon, om voor dezen *wakil* in zijn onderdistrict te zijn.

Laat mij voor het gemak den *wakil* van den patih noemen: den *asisten* van Popohardo.

Nu, de *asisten* van Popohardo is een der typische figuren uit de *prijaji*-wereld, iemand, in den dienst vergrijsd, den meester steeds trouw als een hond en alles wat hem *geprentahd* werd, op zijn manier zonder morren ten uitvoer leggend. Dat de *asisten* in de *negri* als *wakil*-patih zou moeten optreden wist hij, daar had hij reeds op gerekend. Het was toch niet de eerste keer, dat hij zijn chef tijdelijk verving!

Toen het besluit tot aanstelling van *wakil* kwam, vond men den asisten reeds gereed, om dadelijk kottawaarts te gaan. Van tevoren toch had zijn echtgenoote, de *raden ajoe*, een bultzak met *bantal* en beddegoed gepakt, om naar de stad medegenomen te worden. De *kawedanan*, die den patih-wedono tot woonplaats diende, was in reparatie, en de „zieke" chef had met zijn familie voorloopig een particulier huis betrokken. Nu, voor de helft was de *kawedanan* reeds opgeknapt, een kamer werd tijdelijk voor *kantor* gebezigd, terwijl nog een kamer ongebruikt bleef.

*) Overgenomen uit het *Bat. Nieuwsbl.*

en had nu ook de fijne attentie ons uitvoerig te schrijven over de laatste levensdagen en den dood van onzen zoozeer beminden Bisschop.

Helaas, noch de kundige hulp van den zoo oplettenden, altijd bereidvaardigen Dr. Spaapen, noch de teedere, moederlijke verzorging der Eerw. Zusters van het St. Antoniusgesticht hebben het bitterste lijden kunnen voorkomen. In de laatste dagen heeft Mgr. van Baars zeer zware benauwdheden te doorstaan gehad.

In het jaar 1854 den 6n April werd de tegenwooordig betreurde als een teeken van vreugde het leven in gedragen. Onder de gezegende lichtstralen van den lichtenden kandelaber van het heiligdom groeide dit leven. Wat was het schoon, bestraald als het werd door het licht des geloofs, dit kind te zien opgroeien met een onschuld van ziel, zooals slechts weinige kinderen toonen.

Zijn studies maakte hij op het St. Dominicus-college te Nijmegen.

Hoe hebben wij hem daar gekend als een heerlijk opbloeiende lelie. Het was een zacht opstijgen op wieken van heilige genade, het was een naar God gaan als naar de bron des levens. Het was dan ook als een vreugdegang, toen de jongeling in het klooster Huissen binnenkwam om daar het kleed van den patriarch Dominicus te dragen en zich te geven aan zijn God. Daar zijn in het menschelijk leven gevoelens, die men aan niemand openbaart, die niemand begrijpt, omdat ze bekend zijn aan God alleen. Maar als wij mogen besluiten uit wat voorafging, dan was voor dezen jongeling het professie-uur als een bruiloftsdag. Het kloosterleven, de studie, het tintelde alles van hooger leven in dezen uitverkoren leviet. De studie was hem als een spel, alles groeide uit hem als de bloemen in de lente. God sprak iederen dag opnieuw tot hem en telkens weer herhaalde hij: „Heer, hier ben ik om mijn plicht te doen."

Toen kwam de groote dag van genade, welke kwam over deze candide ziel. Candide van „candor", het woord is als de afstraling van het eeuwige licht. Die candor van den priesterlijken lach teekende zich af op zijn gelaat, glansde in zijn oog, schitterde uit heel zijn gestalte. Met vreugde begroetten de studenten van Nijmegen hem als hun professor. Maar God riep hem opnieuw: „Verlaat uw vaderland, uw vaderhuis, en volg mij in het verre missieland om de zielen te heiligen en te winnen."

Die gang naar Curaçao was alweer een gang naar een bruiloftsfeest. Zelden zagen we een missionaris zoo blijmoedig, zoo onbezorgd trekken naar het arbeidsveld.

De reis maakte hij over Lourdes. Daar ging hij zijn hemelsche moeder bidden. Toen hij op deze reis in een klooster van onze orde toefde, wilde de overste dat hij, vermoeid gelijk hij was, eenige uren rust zou nemen. Geheel uitgedost voor de reis viel hij in een diepen slaap, en zij moesten zijn kamer binnengaan om hem te wekken.

Verrast bleef de Fransche pater, die onzen provinciaal pater Reijnen vergezelde, op den drempel staan en riep bij 't zien van den slapenden missionaris spontaan uit: „Quel candeur!"

In de missie van Curaçao was weer heel zijn arbeid in den zin van „Spreek, Heer, uw dienaar luistert!"

Daar arbeidde hij met heel zijn apostolische ziel. Daar waren in Curaçao nog misbruiken van woesten dans en geweld. De jonge missionaris ging er op uit, om zijn zieleijver te doen uitspreken in daden van moed, bijna van overmoed. Daar waren nog weinig priesters in de missie werkzaam, zoodat het eigenlijke parochiewerk nog niet ten volle kon plaats hebben. Zijn eerste werk was te gaan bezoeken 6000 zielen, van negerhut tot negerhut in de brandende zon, en het verslag van dat parochiebezoek was een voorbeeld van priesterlijke administratie en priesterlijken moed.

O, hoe zullen ze daarginds den vriendelijken bisschop missen in de arme negerhutten. Gij zijt vergaan, maar gij draagt de lichtende teekenen mede uit de huizen der melaatschen. Tot deze armen, verlatenen, bedroefden en uitgestootenen ging hij zoo gaarne. Hij had de kleinen lief en naast zijn moedertaal had hij de negertaal, het Papiamentsch, het liefst van al, omdat hij in deze taal troosten kon de armen en de kleinen.

Maar hij waakte ook voor het hooger leven der beschaving. En vandaar zijn schoone strijd voor het onderwijs, waaraan hij alles heeft gegeven, zelfs de sieraden van zijn huis. Naast den tempel heeft hij gebouwd de school. Hij heeft ook de pers liefgehad met moderne liefde. Twee bladen, de „Amigoe" en „La Cruz", waren zijne stichtingen, over deze strekte hij zijn armen uit. Hij wilde, dat er een pers was ook voor de armen en kleinen. Hij was als het ware, als ik 't zoo zeggen mag, een aartsvoorstander van het trottoirblad om de kleinen te brengen het Evangelie. Geloofskennis wilde hij hun geven, geloofskennis door de pers, want in de geloofskennis ligt alle beschaving.

Zoo heeft hij geleefd.

De *Koloniale Afdeeling* der a.s. *Huisvlijttentoonstelling* te Scheveningen mag zich verheugen in eene levendige bewerking der kolonie Curaçao. In de *Amigoe* van 16 April j.l. staat een groote advertentie, geplaatst door de Commissie, ingesteld bij Gouvernementsbeschikking van 8 April 1910, No. 2757, bestaande uit de heeren *Morris E. Curiel*, voorzitter, *B. E. v. d. Veen Zeppenfeldt*, lid en *G. B. Dussel*, secretaris, die met den gedelegeerde, den heer *H. J. Cohen Henriquez*, het noodige zullen verrichten om de inzending uit de kolonie Curaçao zoo belangrijk mogelijk te maken.

In een entrefilet van hetzelfde blad wordt de aandacht gevestigd op deze oproeping met de woorden:

Op Curaçao, waar zoo weinig te verdienen valt, wordt er thuis zeer veel geknutseld. En juist deze voorwerpen zijn bizonder in trek op een huisvlijttentoonstelling. Een mooie gelegenheid derhalve om met knutselen ook eens iets te verdienen.

Vergeten wij echter niet, dat wat van Curaçao komt een specifiek Curaçaosch karakter moet dragen om bizondere waarde en aantrekkelijkheid te hebben en dat het goedkoop moet zijn, wil het verkocht worden. Van hoeden en kantwerk is reeds gesproken.

Maar wij brengen in herinnering de specifiek Curaçaosche aardigheden, als daar zijn: strooien hutjes, kleine sierlijke lampehangertjes van schelpen, poppen in Curaçaosche kleederdracht, poppenwiegstoeltjes en kadertjes, luchtballonnetjes van uitgebrande electrische lampjes met een Curaçaosch canoa van vlechtwerk er onder, panama-poppenhoedjes, kleine ingelegde doosjes, stoom- en oorlogsschepen van carton, waarin licht moet branden om alles beter uit te laten komen etc. etc.

De Curaçaosche geest is vindingrijk genoeg. Als men er maar voor zorgt, dat het een eigen karakter draagt, aardig is en mooi."

Met groote belangstelling wordt de inzending uit Curaçao hier tegemoet gezien.

SURINAME.

Begrooting.

Den 2den dezer is te Paramaribo de openbare behandeling der begrooting voor 1911 in de Koloniale Staten aangevangen.

Uit de verslagen daarvan in de Surinaamsche bladen, nemen wij het volgende over.

De heer Curiel opende de algemeene beschouwingen met een terugblik naar de overeenkomst door Bestuur en Staten aangegaan bij de aanvaarding van het plan-Idenburg, n.l. de voorwoorden.

1o. het ernstig waken tegen uitzetting der gewone huishoudelijke uitgaven;

2o. het invoeren van bezuinigingen op die uitgaven;

3o. een strenger contrôle op die uitgaven in het algemeen.

Bij die aanvaarding werd bedongen:

a. dat overschrijding der begrootingscredieten niet zal plaats hebben dan in zeer buitengewone, onvoorziene mijdelijke gevallen.

b. dat geen bezoldigingen zullen worden toegekend die niet met bestaande verordeningen, of met de uitgedrukte meening der Staten in overeenstemming zijn;

c. dat aan beginners in eenige betrekking een lagere bezoldiging worden gegeven, dan hun, die hetzelfde ambt lang hebben vervuld.

Welnu, vraagt spr., heeft het Bestuur zich aan die voorwaarden gehouden bij het toekennen van een maand salaris meer dan noodig was aan de plantkundige bij het verlaten van den dienst en van een toelage van *f* 1800.— aan den Chef van het Bouwdepartement.

Tot veel bezuiniging zal het Bestuur kunnen geraken o.m. door invoering van de door de Financiëele Commissie voorgestelde herziening van de binnen- en buitenlandsche verloven.

Alle sprekers getuigen met groot genoegen kennis te hebben genomen vdn deze begrooting en juichten ten zeerste het plan-Fock toe.

De heer Ellis brengt dank en hulde aan den heer van Kol voor al hetgeen hij in het belang van Suriname in die Vergadering der Tweede Kamer heeft gedaan.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Europeesche Suikerfabriek op Java. Is er aan de rietsuiker, die op Java gewonnen wordt, niet een luchtje? zoo vraagt *Toeschouwer* in de **Medan Prijaji** van 19 Februari 1910 no. 7, in verband met het feit, dat de inlandsche bevolking in de omgeving eener suikerfabriek gewoonlijk pruttelt niet alleen over haar moeielijk bestaan, doch ook in het bijzonder over de moeilijkheid om aan het noodige bevloeiingswater te komen, ten behoeve van hare sawahs en ladangs (= natte en droge rijstvelden).

Wel is waar brengt een suikerfabriek kapitaal in het land harer werkzaamheid. Dit kapitaal komt ook der inlandsche gemeenschap ten goede en maakt haar economisch eenigszins sterker, doch even waar is het, dat de inlandsche bevolking daarbij niet altijd ontvangt wat haar toekomt, hetgeen zeer zeker het ge-

Deze kamer wenschte de *wakil*, met het oog op de zuinigheid, die hij gedurende zijn wakilschap moest betrachten, in een slaapplaats te veranderen, terwijl het eten van een *soedara* in de buurt gehaald zou worden. De menschen, die in de onbewoonde *kawedanan* dag en nacht de wacht hielden, moesten zorgen voor watervoorziening in de badkamer en dagelijksche reiniging der door den *wakil* gebruikte kamer en *kantor*. Dat was het goedkoopste! Schadeloosstelling kreeg de *wakil* toch niet van *kandjeng* gouvernement, en hij was dus genoodzaakt het zoo in te pikken, dat zijn toch al niet overvloedige verdiensten niet al te zeer benadeeld werden. Hij wist heel goed, dat hij bij den reeds genoemden *soedara*, die eveneens *prijaji* was in de kotta, welkom zou zijn, doch de *wakil* wilde niet doen als *kandjeng* gouvernement om iemand finantieel te benadeelen door het niet geven van eenige schadeloosstelling — en zoo betrok de *wakil* zijn kamertje voor twee weken...

Nu kwam de mantri-politie aan de beurt. Het onervaren ambtenaartje, van wien zonder overdrijving gezegd kon worden, dat hij pas van de schoolbanken kwam, peinsde en peinsde dagen achtereen hoe hij het aan zou leggen, teneinde met zijn beperkte middelen de *wakilan* te kunnen bekostigen. De *asisten*, die eveneens *wakil* was in de kotta, zou hem onmogelijk kunnen logeeren gedurende die veertien dagen, al nam hij zijn radenajoe niet naar de stad mede. Het verblijf van den *wakil-patih* in de kotta kostte den asisten ook al geld, terwijl op zijn woonplaats de gewone huishouding gevoerd moest worden, zoodat de waarnemend patih een dubbele huishouding moest bekostigen. Ten einde raad ging de *mantri-politie* naar den *wakil-patih* om hem raad te vragen.

De *asisten*, zijn ondervinding indachtig, toen hij nog mantri politie was en als *wakil* moest optreden, had er reeds voor gezorgd, dat zijn collega, die hem tijdelijk moest vervangen, door de *wakilan* niet in moeilijkheid zou komen. Vóórdat dus de politieman hem het doel van zijn komst had medegedeeld, stelde de *asisten wakil patie* den vervanger voor, om gedurende die twee weken zijn tenten bij den rijken loerah van K. op te slaan. De jonge ambtenaar doorzag spoedig de bedoeling en zonder verdere uiteenzetting nam hij het voorstel onvoorwaardelijk aan.

Practisch was het! De loerah zou het als een eer rekenen den *wakil* van zijn chef zoolang te mogen logeeren. Wie weet, of de mantri-politie later niet definitief zijn assistent zou worden! Wat zouden de andere desahoofden tegen hem opzien, den man, die waardig werd geacht, zijn meester, al was het ook maar een *wakil*, te huisvesten! En zou hij daarvoor betaling erlangen? Neen, die eer alleen is meer waard dan geld! En bovendien, daar was hij immers te rijk voor!

Dat alles wist de *asisten*, en dat alles wist ook de mantri politie — en beiden behoefden geen nadere verklaring. De *asisten* zou geen *roegi* lijden, de *wakil* niet en de *loerah* evenmin. En als het toeval wilde, dat later de politieman op zijn *tampat* promotie maakt, dan zou onze *loerah* er het meest van profiteeren.

Gedurende zijn *wakil*schap woonde de *wakil asisten* dus bij den rijken loerah in. Onnoodig te zeggen, dat kost en inwoning uitnemend waren. Dat de candidaat-bestuursambtenaar later wel eens tegen den loerah zou moeten optreden, daar dacht niemand aan. Als het gouvernement zelf niet het voorbeeld geeft, dat dienstprestatie's buiten den gewonen werkkring schadeloosgesteld behooren te worden, waarom zou men dan van een heel karig bezoldigd ambtenaar verwachten, dat hij ook op de belangen van anderen zou letten?

En de patih genoot van zijn verlof en de *wakils* deden het werk; en de bevolking betaalde ten slotte het jachtvermaak van haar hoofd. Zooals het altijd geweest is.

MAS TJITROTAROENO.

val is wat betreft het voor de bewerking der rijstvelden op gezette tijden zoo onontbeerlijke bevloeiingswater. En dit is te wijten aan plichtverzaking zoowel van de machthebbenden, die over het bevloeiingswater hebben te beschikken, als van de politie, wier taak het is voor de strikte opvolging der bestaande voorschriften te waken, meent schrijver.

De sawah is het eigendom van de inlandsche gemeenschap.

Deze verhuurt hare velden aan de suikerfabriek, doch dan brengen zij niet de helft op van hetgeen zij zouden kunnen opleveren, wanneer zij in eigen beheer waren bewerkt geworden. Bovendien moet niet uit het oog worden verloren, dat, als het veld eenmaal met suikerriet beplant is, de inlander er verder geen gebruik van kan maken.

Een en ander is dus zeer schadelijk voor den kleinen man.

Men meene echter niet, dat zulks aan de gezaghebbende personen, aan de beheerders van suikerondernemingen of aan de lezers van de **Medan Prijaji** onbekend is. Zij allen weten dit zeer goed.

Doch de suiker smaakt zoet en de Hollandsche guldens zijn een zeer gewild materiaal. Niet alleen de hoofden van lageren, maar ook die van hoogeren rang zijn gaarne bezitters van dit ruilmiddel. Al te vaak bezwijken zij voor de verleiding van het glanzend metaal.

Thans wordt in Midden-Java weer een nieuwe suikerfabriek gebouwd. Deze moet, wil zij kunnen werken, natuurlijk kunnen beschikken over de noodige gronden voor den aanplant van suikerriet. Al deze gronden behooren aan de inlandsche gemeenschap.

Maar al mocht deze niet bereid bevonden worden die gronden te verhuren, de betrokken Regent zorgt wel, dat de administratie der suikerfabriek ze krijgt.

De kleine man, die op den Regent vertrouwt, is bevreesd met dezen in botsing te komen, gaat ook van de algemeen heerschende meening uit, dat de Regent gehoorzaamd moet worden, bovendien wordt hem wijs gemaakt, dat de grond aan de Regeering en niet aan hem behoort, en dan stemt hij in de verhuring wel toe.

De fabriekadministratie beschikt zoodoende op gemakkelijke wijze over honderden bouws grond.

Maar wie en welke bepaling geeft den Regent het recht de bevolking aldus te behandelen? vraagt schrijver.

Staat hij wellicht onder den invloed van de fabriekadministratie?

Is er dan over den Regent geen Resident gesteld?

Mij dunkt, er is aan de Java-suiker wel degelijk een luchtje!

Zou de Regent zulke belangrijke diensten aan de **suikerfabriekadministratie kunnen bewijzen**, wanneer daaraan geen geldelijke voordeelen voor hem waren verbonden?

Wenscht zich de Regent misschien nog een automobiel, al bezit hij er reeds drie, ter waarde van minstens ƒ 20.000, welke toch zeker niet van eene maandelijksche bezoldiging van ƒ 200 kunnen zijn betaald?

En is de dagelijksche omgang van den Regent met het fabriekspersoneel niet buitengewoon opvallend hartelijk?

Dat de administratie van de betrokken suikerfabriek den ijver van dergelijke regenten bijzonder op prijs stelt, den loftrompet over hen steekt en hen den noodigen eerbied bewijst, spreekt van zelf.

Voor het welzijn van den kleinen man ware het echter beter, dat zulk een soort van inlandsche bestuurders **terstond** bij Regeeringsbesluit op pensioen werden gesteld, ter voorkoming van hongersnood onder de bevolking.

Ook over de gebrekkige wijze van waterverstrekking pruttelt en zucht het volk reeds jaren lang, wijl de machthebbenden, die over dat water de beschikking hebben, onverschillig zijn voor de belangen van de Inlandsche bevolking en deze ondergeschikt maken aan die van de suikerfabriek.

De mantri, die door de Regeering is aangesteld, is toch niet door Haar aangewezen om de fabriek te **bevoordeelen ten koste van de belangen** van den inlander, zooals thans in de werkelijkheid zoo dikwijls **geschiedt? vraagt schrijver verder.**

Hoe wil de kleine man behoorlijk kunnen ademhalen, wanneer hij links en rechts wordt geknepen en hem zelfs de noodige lucht wordt ontnomen?

Bereikt de dikke enveloppe haar bestemming, dan **ziet men een glimlach op het** gelaat van hem, die haar ontvangt en die ze met bevende handen opent.

Maar gelukkig kan een enkele maal op een gunstige uitzondering worden gewezen, vervolgt schrijver, het voorbeeld aanhalende van een Irrigatiemantri op het land B., die zijn plicht behoorlijk begrijpt en de belangen van de bevolking behartigt door alle verzoeken van de suikerfabriek-administratie af te wijzen, zoodra zij niet met de belangen van de bevolking in overeenstemming kunnen worden gebracht persoonlijke geldelijke voordeelen niet verleiden en maakte behoorlijk proces-verbaal op tegen hen, die de wettelijke voorschriften overtraden.

Twee jaren geleden was er in het district P. een *loerah* (hoofd van middelbaren rang), die van geen verhuren van gronden aan één der suikerfabrieken wilde weten, hoewel hij daartoe door den assistent-wedono gedwongen werd. Noch aanbiedingen van geld, noch pogingen om hem langs minnelijken weg over te halen de gewenschte gronden ten verhuur af te staan, slaagden, omdat de sawahs zijn eigendom waren en hij ze voor zijn levensonderhoud noodig had. Die loerah was dus koppig, en trad op brutale wijze tegen zijn chef op, ondanks diens bedreiging, dat hij zijn levenslot in handen had en door hem, ten opzichte van de suikerfabriek-administratie, niet beschaamd wenschte te worden gemaakt.

Het gevolg was, dat de loerah door zijn chef op allerhande wijzen werd bemoeilijkt in zijn dienst. Het werk, dat goed was werd afgekeurd; zelfs kastijding bleef niet uit; kortom al die plagerijen leidden er ten slotte toe, dat de grond toch werd verhuurd aan de fabriekadministratie. Toen eerst nam het plagen van den assistent-wedono een einde.

Zoolang de loerah de gronden niet verhuurde, had hij een behoorlijk bestaan en kon hij zijne belasting regelmatig en op tijd voldoen, doch sedert die verhuring, kan hij op zijn eigen gronden zelfs geen tweede gewassen verbouwen en moet hij, als de belasting moet worden betaald, zich op nederige wijze en op zijn hurken gezeten tot den administrateur der suikerfabriek wenden en dezen om geld verzoeken.

Het optreden dezer administrateurs tegenover den inlander heeft dan ook veel overeenkomst met links en rechts schoppende paarden, die verschrikt zijn door het afsteken van Chineesch vuurwerk," eindigt schrijver.

De Redactie van de **Medan Prijaji** voegt aan dit opstel eenige woorden toe en vraagt: hoe het onder zulke omstandigheden mogelijk is, dat de Javaan zich oeconomisch ontwikkelt?

Is onderwijs op uitgebreide schaal niet noodzakelijk, waar het blijkt, dat op Java nog dezelfde toestanden bestaan, als Multatuli in zijn Max Havelaar heeft beschreven?

De euveldaders worden beschermd door de voorschriften van het Indisch Persreglement, want, wanneer een schrijver den moed zoude hebben openbaarheid te geven aan het werkelijk gedrag en de werkelijke plichtsopvatting der gegalonneerde heeren, dan zouden zij streng worden gestraft, ook al spraken zij de zuivere waarheid.

Wanneer zal het tijdstip aanbreken, vraagt de Redactie van de **Medan Prijaji** dat het Indisch Persreglement zal worden ingericht op Europeeschen voet?

Twee nüttige Vereenigingen ter Sumatra's Westkust. Ten einde den kleinen man en meer in het bijzonder den kleinen landbouwer ter Sumatra's Westkust tegemoet te komen in diens moeielijk bestaan, zoomede om te voorkomen dat deze verplicht wordt op zeer bezwarende voorwaarden, somtijds tegen 100% en meer geld voor den aankoop van padi bij een geldschieter op te nemen, hebben de penghoeloes (kamponghoofden) van de verschillende wijken der hoofdplaats Padang, in de maanden Februari en Maart van dit jaar, samenkomsten gehouden.

De besprekingen hebben geleid tot de oprichting van het **Landbouwfonds Padang-Minangkabaû** met een kapitaal van ƒ 1000.—, hetgeen men zou trachten te verkrijgen door uitgifte van 100 aandeelen à ƒ 10.— per aandeel.

Als Directeur en Adjunct-Directeur van het fonds treden op Hadji Soetan Osman en het hoofd van de wijk IX Pamontjak Marah Soetan. In den Raad van Toezicht werden zes wijkhoofden benoemd.

Eene som van ƒ 800.— werd reeds verkregen; het ontbrekende bedrag hoopte men van den handel te verkrijgen.

Voorloopig komt dit op bescheiden voet opgerichte landbouwfonds ten goede aan de bevolking van de wijken I tot en met IX ter hoofdplaats Padang, in afwachting van de op te richten Minangkabausche Bedrijfscredietbank, die bestemd is op grooter schaal te werken ten behoeve van de geheele Westkust van Sumatra.

Over het rentebedrag, dat door de geldopnemers aan het fonds moet worden betaald, meende men, in aanmerking genomen het feit, dat vroeger 100% en meer werd betaald, dat in het eerste jaar 50% in rekening kon worden gebracht, met geleidelijke vermindering van 10% 's jaars, om daarna verder te handelen, zooals de omstandigheden zulks zouden eischen.

In No. 31 van het door S. M. Salim zoo uitnemend geredigeerde in beschaafd Maleisch geschreven Weekblad **Boemi Poetra** zijn de statuten opgenomen van het **Studiefonds Kota Gedang.** Tot voorzitter dezer

van vooruitstrevenden geest getuigende vereeniging werd gekozen: M a h a r d j a S o e t a n.

Bestrijding der cholera te Soerabaija. Zekere T r i w o n g s o te Soerabaja, heeft zich, in het belang van zijne landgenooten, de moeite gegeven ter hoofdplaats rond te gaan en de kampongbewoners, met het oog op de thans heerschende cholera, op te wekken de door het bestuur gegeven voorschriften, ter voorkoming ook van verspreiding dier ziekte, stipt op te volgen.

Over het algemeen nam hij veel onverschilligheid waar, ook in het onderdistrict Soekolilo, district Djaba Kota, waar de ziekte toch de meeste slachtoffers eischte. Op een godsdienstig feest had hij blijkens zijn in de Pembrita Betawi van 22 Maart 1910, no. 65 geplaatst artikel, de gelegenheid te hooren, dat er bij vele families weinig lust bestond om van de in hunne woningen voorkomende ziektegevallen kennis te geven aan de autoriteiten, omdat men bevreesd was, dat de patiënten in het Stadsverband zouden moeten worden opgenomen. Ware die opname niet verplichtend en de geneesheer genegen de door cholera aangetasten in hunne woningen te behandelen, dan zou z. i. de groote menigte zeker bereid worden gevonden van elk ziektegeval de politie dadelijk kennis te geven.

Bij zijn rondgang viel een zwaar beladen vrouw hem op, terwijl bij onderzoek bleek, dat zij, tegen de voorschriften in, garnalen vervoerde, met het doel ze te verkoopen in één der vele voorkomende zijgangen van de kampong. De politieoppassers moeten dus z.i. ook beter toezien en minder de oogen toeknijpen.

Zoodra de cholera te Batavia offers eischte, heeft het Bestuur te Soerabaja alle pogingen in het werk gesteld en de noodige voorzieningen genomen, ten einde verspreiding der ziekte te voorkomen, doch in de kampongs liet men, zooals schrijver opmerkte, velerlei onzindelijkheden bestaan.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Wijziging in kleerdracht en gewoonten der vrouwen van de in Nederlandsch-Indië wonende Chineezen. — Wat mag wel de reden zijn, dat de in Ned.-Indië wonende Chineesche mannen de kleederdracht van het moederland blijven dragen, terwijl hunne vrouwen de kleedingswijze der inlandsche vrouwen hebben overgenomen? vraagt *Lim Wi Teng* in de **Tiong Hoa Wi Sien Po** van 15 Maart 1910 No. 220. De beantwoording dezer vraag gaf hem aanleiding tot de volgende beschouwingen:

In vroegere jaren was het eene groote zeldzaamheid, als de Chineesche vrouwen hun land verlieten. De mannen daarentegen trokken de wijde wereld in met het doel om handel te drijven, en kwamen op die wijze ook in Ned.-Indië. Zij bleven er gewoonlijk gedurende langen tijd en huwden dan, hetzij op wettige, hetzij op minder wettige wijze, met de vrouwen van het land. Werden uit die huwelijken zoons geboren, dan volgden deze de gewoonten des vaders, want op het bezit van zoons stellen de Chineezen hoogen prijs, doch werden er dochters geboren, dan liet de vader zich aan deze gewoonlijk niet veel gelegen liggen en gaf hij de leiding der opvoeding geheel aan de inlandsche moeder. Die meisjes werden dan op inlandsche wijze gekleed en volgden de gewoonten der moeders, huwden op Mohamedaansche wijze, werden op Mohamedaansche wijze begraven, de tanden werden gevijld, enz.

Er bestaat bij de Jong-Chineesche partij in Ned.-Indië echter thans een streven om niet alleen de heerschende kleederdracht der vrouwen van de Chineezen daar te lande te wijzigen, maar ook de gewoonte van het sirihkauwen, het hurken en het brengen van de sembah (heilgroet) af te schaffen.

Herhaaldelijk werd reeds in de Maleisch-Chineesche pers op de wenschelijkheid hiervan gewezen, doch groot zijn de resultaten dier bemoeiingen niet geweest, hetgeen toegeschreven wordt aan de verkeerde wijze, waarop deze moeielijke zaak is aangevat.

Over het algemeen wordt er ten deze te weinig geduld geoefend en aan de vrouwen geen gelegenheid gegeven de voorgebrachte gedachte te laten bezinken. Ten opzichte dier vrouwen moet elke ruwheid natuurlijk worden vermeden. Zij toch laten zich niet gemakkelijk overtuigen en geven zich ongaarne gewonnen tegenover hunne echtgenooten. Een gedwongen verandering zou kunnen leiden tot haat tusschen man en vrouw.

Volgens schrijver kan men van de vrouwen boven de 40 jaren ten deze geen medewerking verwachten. Zij hebben reeds zoo lang de kleederdracht van het land aangenomen, zijn daarin opgevoed, het gebruik van sirih is voor hen een levensbehoefte; van dergelijke gebruiken, waaraan zij gehecht zijn, zullen zij niet licht weer afstand doen.

Iets anders is het met de jonge vrouwen beneden de 20 jaren. Van het jongere geslacht mag men misschien betere resultaten verwachten, doch daartoe zijn lust tot samenwerking en eenstemmigheid noodzakelijk. De ouders zouden, krachtens de hen toegekende ouderlijke macht, een afspraak kunnen maken en elkander moeten beloven, dat zij hunne ongehuwde dochters eerst dan ten huwelijk zullen geven, wanneer deze meisjes hebben afgezien van de gewoonten van het betel kauwen, van hare tanden te laten vijlen, van het hurken, van de sembah, van de inlandsche kleederdracht enz.

Is die samenwerking van de ouders niet te verkrijgen, dan zou de taak wellicht overgenomen kunnen worden door de *Tiong Hoa Hwee Kwan*-Vereeniging, met kans op succès.

De oude dames late men in elk geval met rust.

De oprichting van een Marine-fonds in Groot-China. In aansluiting aan het medegedeelde in *Het Koloniaal Weekblad* van 3[1] Maart 1910 No. 13, over de vaderlandslievende gevoelens der Chineesche jongelingschap in Groot-China, zij hier bekend gesteld, dat, blijkens een bericht, voorkomende in de **Pembrita Tjoeng Wa** van 28 Januari 1910 No. 137, op den 19en dier maand te *An Hoei* eene groote samenkomst van meer dan 2000 personen heeft plaats gehad, waarbij alle civiele en militaire autoriteiten tegenwoordig waren en waarop besproken werd, hoe men zich voorstelde geldelijken steun aan de Regeering te verleenen, in het belang van de opheffing der Keizerlijke Chineesche Marine.

Alle aanwezigen beloofden medewerking en geldelijken steun te verleenen om tot het voorgestelde doel te geraken, de oprichting van een *Marinefonds*.

O p i u m. De in *Het Koloniaal Weekblad* van 3 Februari 1910 No. 5 voorkomende mededeeling, dat bij den Minister-Resident *Keng Ong*, Voorzitter van het *Anti-Opium-Comité* te Peking, het voornemen bestond om in de provinciën de voorgeschreven bevelen, welke in het belang van de afschaffing van het opiumgebruik waren gegeven, strenger te doen toepassen, kan thans worden aangevuld met de navolgende berichten, voorkomende in de **T j o e n g W a** van 25 en 28 Januari 1910 Nos. 136 en 137:

1o. dat in de maand December 1909 te Shanghai, op last van de bevoegde autoriteit, alle opiumkitten zijn verbrand;

2o. dat eveneens door brand werd vernietigd eene te Ie Tjiang (Shanghai) aangehaalde hoeveelheid clandestiene opium, ter waarde van 10.000 dollar;

3o. dat te Kwitang strenge bepalingen zijn uitgevaardigd tegen de beheerders van opiumkitten, die opium verkoopen aan lieden, in het bezit van valsche bewijzen of passen.

Van Vreemde Koloniën.

Het Rassenvraagstuk op Cuba.

Met het krachtiger worden van den Amerikaanschen invloed op Cuba, wordt uit New-York aan de *Frankfurter Zeitung* geschreven, schijnt het rassenvraagstuk onaangenamer verhoudingen aan te nemen. Gedurende het bewind der Spanjaarden werd ook op sociaal gebied geen onderscheid gemaakt tusschen blanken en personen van „gemengd bloed", als mulatten, creolen e.a. Wel kwamen in gegoede kringen huwelijken van blanken met kleurlingen uiterst zelden voor, maar verder bestonden geen afscheidingen.

In de laatste jaren hebben nu veel door Amerikanen bezochte hotels en bars te Havana en elders getracht kleurlingengasten te weren, en sommigen gingen zelfs zóó ver om alle kleurlingen eenvoudig te weigeren. De eigenaren dier inrichtingen werden ter verantwoording geroepen en zelfs gestraft. Deze straffen vielen echter uiterst gematigd uit, zóó gematigd zelfs, dat onder de negers groote verbittering ontstond. Daarbij kwam nog, dat de regeering-Gomez lang niet alle door haar aan de negers gedane beloften kon houden. Het vervullen van ambten vooral baarde moeilijkheden en ontevredenheid.

De openlijke verdorvenheid in de publieke ambten heeft vooral negers, maar ook blanken tegen Gomez en de zijnen in het harnas gejaagd.

Bij het verruilen van het eigendomrecht op het station te Havana tegen waardevolle landerijen zijn naar met zekere stelligheid beweerd wordt, 7 millioen dollars aan corruptiedoeleinden besteed. De belastingen zijn enorm opgedreven, hoewel men met den onder Amerikaansch beheer begonnen aanleg van wegen en andere werken van openbaar belang zeer slecht opschiet.

Er hangt ontevredenheid in de lucht en dat deze het eerst bij de negers tot uiting kwam, moet aan bovenvermelde oorzaken worden toegeschreven. De regeering vermocht de beweging te onderdrukken en generaal Estinoz zit met zijn voornaamste helpers en volgelingen in de gevangenis. (Men herinnert zich de desbetreffende telegrammen). Of de rust door dit regeeringssucces definitief is hersteld, blijft vooralsnog een open vraagstuk en wel vooral, omdat de opstandelingen blijkbaar uitstekend bij kas waren.

Het Inlandsch Onderwijs in Fransch-Indië.

De bekende Fransche tooneelschrijver E u g. B r i e u x, die pas van een reis door Fransch-Indië teruggekeerd, op 13 dezer als lid der A c a d é m i e f r a n ç a i s e werd opgenomen, schrijft aan den vooravond van zijn installatie een open brief in de M a t i n, gericht aan: M. Briand, président du conseil; M. Doumergue, ministre de l'instruction publique; M. Klobukowski, gouverneur-général de l'Indo-Chine.

Hij bepleit daarin op zijn talentvolle wijze de zoo noodige bevordering van het Inlandsch onderwijs in Fransch-Indië o.m. met de volgende woorden:

Deux jours avant mon départ du Tonkin, un jeune mandarin vint me voir, et assez mystérieusement me pria, au nom d'un certain nombre de notables indigènes, d'accepter à déjeuner pour le lendemain. On avait, paraît-il, quelque chose à me demander.

J'acceptai.

Au dessert, mes hôtes, tous amis de la France, se levèrent. Avec émotion, avec solennité, l'un deux me tint ce petit discours:

— Monsieur, vous connaissez certainement des ministres. Nous voudrions vous prier d'être notre interprète auprès d'eux. La demande, que nous allons vous faire, nous l'avons déjà répétée plusieurs fois, sans obtenir de résultats. Elle nous tient tellement à coeur, que nous n'hésitons pas à tenter un nouvel effort. Nous vous serions infiniment reconnaissants, si vous vouliez bien, là-bas, à Paris, dire que la France ne nous donne pas assez d'écoles. Nous vous en supplions, faites savoir à M.M. les ministres, que nous avons des enfants, que nous voudrions faire instruire; nous sommes forcés de les garder dans l'ignorance, parce qu'il n'y a pas de place pour eux dans les écoles françaises.

* * *

Je ne pouvais croire, que cela pût être vrai. Je résolus de me renseigner par moi-même et j'allai visiter la plus importante des écoles ouvertes aux petites filles annamites, à Hanoï.

Elle est située rue Jules-Ferry, au coeur du quartier commerçant. Simplement, dans une boutique vide, sans subvention, sans frais, dans ce local de fortune, avec une installation sommaire, cette tentative a réussi, grâce au dévouement, à la bonté et à l'intelligence de la directrice, Mlle Miguel.

L'école s'ouvrit le 6 janvier 1908 avec 78 élèves. Il y en eut 150 le deuxième mois et 197 le troisième; ce nombre n'a jamais pu être dépassé, faute de place.

On enseigne à ces enfants la lecture et l'écriture en g n ô c n g ü (représentation des mots annamites par des caractères romains), puis le français, les éléments du calcul, la géographie de leur pays et un aperçu de celle de l'Europe et de la France, en insistant particulièrement sur la puissance et l'influence de cette dernière dans le monde. Des leçons de choses leurs sont faites, portant sur les produits, les cultures, les industries de l'Indo-Chine; des leçons de morale, où tout en tâchant d'élargir leur esprit, on s'efforce de leur conserver le respect, la vénération que les vrais Annamites ont pour leurs supérieurs. Enfin, une grande place est réservée à l'enseignement ménager, à l'hygiène et au travail manuel, pour lequel ces filettes ont beaucoup de goût et d'adresse. L'école possède pour l'enseignement du blanchissage et du repassage du linge un matériel, mais il n'a pas encore été utilisé, faute de crédits et de locaux suffisants.

Il fut question au début de créer un internat: on y a renoncé, faute de locaux et d'argent.

Avec cent mille francs, on pourrait construire un externat pour deux cent cinquante élèves et un internat pour cinquante.

Mais, en attendant, on refuse les enfants qu'y amènent leurs parents.

* * *

Je m'en allai, rêveur.

Voici qu'au bout de la rue principale d'Hanoï, j'aperçus de très loin un monument important, placé là avec ostentation. Avant de l'avoir vu de près, on sent que ceux, qui l'ont construit, l'ont mis avec orgueil à la plus belle place de la ville.

En s'approchant, on constate, en se refusant d'abord à y croire, une certaine ressemblance avec l'Opéra de Paris. Mais une ressemblance, qui est celle d'une caricature prétentieuse qui s'ignorerait.

C'est le théâtre.

Et lorsqu'on est tout près, on voit qu'il n'est pas achevé; et lorsqu'on en fait le tour, on se frotte les yeux en s'apercevant qu'on commence à le démolir.

Ce théâtre, on ne l'achève pas parce que maintenant, revenu de la période de folie des grandeurs, on sait que tout ce qu'on pourra faire, si on

l'achève, ne pourra que souligner l'erreur première.

Quoi! tant de dépenses inconsidérées pour un lieu de plaisir qui ne sera jamais achevé, et tant d'économies lorsqu'il s'agit d'instruire les enfants des gens dont nous avons pris le pays?

Quel prétexte pouvons-nous donner à notre conquête? Celui-ci: ces gens-là sont moins civilisés que nous, nous voulons les éclairer.

Et lorsqu'un Annamite nous conduit sa petite fille en nous disant:

— Eh bien, j'ai confiance en vous. J'accepte cette conquête que vous avez excusée en nous montrant notre ignorance et en nous affirmant que vous veniez à nous pour nous instruire. Instruisez mon enfant......

Lorsqu'un indigène vous tient ce discours, vous avez le triste courage de lui répondre:

— Désolés, cher monsieur, nous n'avons pas de place; et nous n'avons pas de place, parce que nous ne voulons pas dépenser les quelques billets de cent francs, qui seraient nécessaires.

Cela est un scandale, qui doit cesser au plus tôt. Savez vous ce que vous feriez, ô habitants d'Hanoï, si vous aviez du courage? Vous feriez transformer notre théâtre inachevé en école pour les enfants indigènes.

Et alors ce monument serait bien à sa place à l'endroit où il est, à la place d'honneur.

Et quiconque le verrait, trouverait la France grande et noble, et ce serait un symbole glorieux, cette école installée dans le plus beau monument de la ville.

Si alors quelqu'un pouvait contester notre droit d'être venus ici, nous n'aurions qu'à la montrer pour nous justifier!"

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Ambtenaren Binnenl. Bestuur.

Nauwelijks heeft het Informatie-Bureau der Vereeniging „Oost en West" zijn met zorg bewerkt geschrift over den werkkring en vooruitzichten van den Bestuursambtenaar in het licht gegeven (zie de bespreking onder het opschrift „Een nuttig werk" in het vorige Koloniaal Weekblad), of we worden verrast met een dergelijke uitgave van andere zijde.

Het te Amsterdam den 13en Oct. 1909 opgerichte „Christelijke Comité voor Indië" heeft nl. uitgegeven een „Gids voor betrekkingen bij den administratieven dienst in Nederlandsch Oost-Indië. I. (Wageningen, J. Zomer). Hoewel deze Gids, blijkens het Voorwoord, bestemd is „voor onze Nederlandsche Christelijke jongelingschap", die „door hunnen arbeid in Indië op onderscheiden gebied kunnen brengen, wat dit rijk bovenal behoeft: Christelijke cultuur", bevat hij feitelijk niet anders dan lichtelijk beredeneerde gegevens uit Staatsbladen, Regeeringsalmanak, enz. In het door „Oost en West" uitgegeven boekje vindt men deze gegevens even goed, zelfs veel uitvoeriger, maar de laatste Gids onderscheidt zich van den „Christelijken", dat hij bovendien uitvoerige en leerrijke bijzonderheden bevat omtrent den *werkkring* van den bestuursambtenaar.

Ongetwijfeld stelt hierin ook de „Christelijke Jongelingschap" belang, waarom wij haar in 't bijzonder op de publicatie van „Oost en West" attent maken.

Het „Christelijk Comité" is voornemens deze Gids spoedig door andere te doen volgen; doch aangezien „Oost en West" hetzelfde beoogt, geven wij eerstgenoemd lichaam in overweging zich met O. en W. te verstaan, opdat versnippering van krachten worde voorkomen in den vervolge, te meer, omdat immers de werkkring, vooruitzichten etc. van a.s. „Christelijke" O.-I. ambtenaren enz. zich in niets onderscheidt van de, ja niet-„christelijken" zullen we maar zeggen.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

De inhoud van de nieuwe aflevering is weer overwegend Indisch; ze bevat in de eerste plaats het eerste gedeelte van het Verslag van de expeditie naar de Suriname-rivier, door J. G. W. J. Eilerts de Haan (met tal van afbeeldingen en 2 kaarten); voorts: Beiträge zur geologischen Kenntnis der Insel Misoi, door Dr. J. Wanner (met kaarten en tekstfiguren). — Plaatsen-statistiek in Ned. Oost-Indië (met noten van Prof. J. F. Niermeijer). — Onderzoek van Centraal-Celebes (vervolg), door E. C. Abendanon (met kaarten en afbeeldingen). — De Bem Brem-stroomversnellingen, door D. Merens (met kaart en afbeeldingen). — Veranderingen der monden van de Peusangan-rivier, door G. P. Rouffaer. — Mededeelingen over Ned. onderzoekingstochten in onze koloniën. Op deze „Mededeelingen", die in het tijdschrift den laatsten tijd een vaste rubriek vormen wordt in het bijzonder de aandacht gevestigd.

Ten slotte bevat de rubriek Litteratuur en Aardrijkskundig Nieuws veel over de Indiën.

De lijn Batavia-Buitenzorg.

De heer M. H. Damme, Chef 3e afdeeling S. S. in Ned.-Indië m. v., heeft alsnog het licht doen zien eene brochure, getiteld: De overneming der lijn Batavia—Buitenzorg van de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij door den Staat. Eenige beschouwingen naar aanleiding van de debatten over het voorstel tot overneming in de Tweede Kamer der Staten-Generaal (Wiesbaden, K. Schwab.)

Een bespreking van den inhoud van dit geschrift zou ongetwijfeld „mosterd na den maaltijd zijn", welke uitdrukking eveneens op de verschijning-zelf van toepassing is, immers vergissen wij ons niet, dan zag de brochure het licht, kwam althans ter kennisse van het groote publiek, nadat het wetsvoorstel reeds gekelderd was — doch omdat hier een besliste autoriteit aan het woord is, die zich een warm voorstander van de overname toont, nemen wij zijn conclusiën over. Deze luiden:

1e. Dat de spoorwegtoestanden te Batavia dringend verbetering eischen en dat dit slechts dan op de meest afdoende en voor de Lande finantiëel voordeeligste wijze kan geschieden, wanneer zoo spoedig doenlijk wordt overgegaan tot de overneming der lijn B. B.

2o. Dat het niet alleen sneller tot het doel voerend, maar ook finantiëel voordeeliger is om de overneming te doen plaats hebben middels aankoop volgens de aanhangige overeenkomst, dan middels naasting in 1913.

Bananen.

In het jongste Nr. van het Tijdschrift voor Economische Geographie schrijft Dr. H. Blink een artikel over de Ontwikkeling van de cultuur en van den handel in bananen, in West-Indië algemeen bacove en in Oost-Indië pisang genoemd. Op onderhoudende wijze schetst schr. de groeiplaatsen, cultuur, nuttige eigenschappen en handel in dit product, waarvan het gebruik meer en meer toeneemt, in de eerste plaats als voedings- en genotmiddel, maar daarnaast door het verschaffen van vezelstoffen, veevoeder en bestanddeelen voor zeepbereiding. Op de beteekenis van deze vrucht voor de economische opheffing van Suriname, legt schr. in het bijzonder nadruk. Toch zijn niet alle bananen, die in Nederland geconsumeerd worden uit Suriname afkomstig, het meerendeel zelfs wordt uit Engeland ingevoerd en is op de Kanarische eilanden gecultiveerd.

Een schubbejak van Celebes.

De heer Joh. F. Snelleman, Directeur van Rotterdam's Museum voor Land- en Volkenkunde, beschrijft in No. 23 van den loopenden jaargang van „De Aarde en haar Volken" een eigenaardig kleedingstuk, dat genoemd museum korten tijd geleden ten geschenke ontving. Het bestaat uit een buis zonder mouwen, van plantenvezels geknoopt, en waarop genaaid zijn, door middel van gespleten bamboe, schubben van gedroogde karbouwhuid, waarvan het haar op enkele plaatsen nog aanwezig is; deze schubben zijn ongelijk van grootte, de grootsten meten ongeveer 6 bij 3 centimeter. Van voren is het jak open, en het kan gesloten worden door ijzeren haken, die in oogen van gespleten rotan grijpen. Aan den achterkant en ter weerszijden zijn aan het geknoopte jak lappen karbouwhuid genaaid. De bedekking van schouders en bovenarmen bestaat insgelijks uit stukken van dezelfde huid.

Dergelijke schubbejakken van Celebes waren niet onbekend, twee exx., die de bekende Sarasins medebrachten, zijn afgebeeld in dl. 14 van de Dresdener Publikationen, pl. XX, en beschreven op bl. 90. Het ex., dat het Rott. Museum ten geschenke ontving, is echter merkwaardiger, omdat de rugzijde naar boven doorloopt langs den nek en in een muts of helm van hetzelfde maaksel eindigt, zooals de afbeelding doet zien. Jak en helm vormen dus één geheel. Dit jak is gevonden in Djaladja, dat is westelijker dan vanwaar de Sarasins hunne exx. medebrachten; vermoedelijk is het afkomstig van de Toradja ten zuiden van het Posso-meer, in het centrum van Celebes.

De heer Sn. mag zich zeker verheugen in zulk een belangrijke aanwinst voor zijn museum, welke hij te danken heeft aan den heer E. den Dooren de Jong, majoor bij het O.-I. leger.

Eigen Haard.

Het jongste Nr. van Eigen Haard bevat een ruim geïllustreerd opstel, getiteld „Dwangarbeiders", door W. A. P., dat een blik doet slaan op deze categorie van inlanders in Indië voorheen en thans. Nog een vijftal jaren geleden liepen deze gestraften (moordenaars, dieven, opstandelingen) ongestoord rond, al-les onveilig makend. Zoo was het niet alleen op de kleinere plaatsen, waar gebrek aan personeel dikwijls eene verontschuldiging was, maar zoo was het overal. Te Batavia, waar zij op klaarlichten dag een warong leegplunderden, te Padang, waar zij in opstand kwamen, en te Soerabaja, waar de daarheen verbannen Atjehsche opstandelingen de geheele stad verontrustten! Vroeger hadden de verschillende bestuursambtenaren recht op een aantal dwangarbeiders of krakalisten tot het verrichten van huiselijke diensten; gelukkig is deze wantoestand thans verdwenen, evenals het bespottelijke uithuren van gestraften aan particulieren voor het onderhoud der erven. Het was de heer Cohen Stuart, de toenmalige directeur van Justitie, die gerugsteund door den gouverneur-generaal Van Heutsz het op zich genomen heeft die Augias-stal te reinigen, en het ook grondig deed. Kon men vroeger wenschen, om indien men ooit weer ter wereld mocht komen, dit als dwangarbeider zou zijn — merkt spottend de schrijver op — thans is de dwangarbeid wel degelijk een straf, die den inlander drukt en afschrikt; geen tijd, waarin hij leert luieren en totaal bedorven wordt, maar een heilzame periode van gedwongen hard werken, waarin hij gewend wordt aan orde en tucht. De gestrafte werk te doen verrichten, welke de regeering tot dien tijd bij aanneming moest doen geschieden, dat was het parool van de heer Cohen Stuart. Eerst klein begonnen, onder het algemeen protest der zich in hunne handelsbelangen aangetast ziende kooplieden, werd deze soort staats-industrie meer en meer uitgebreid. Zoo heeft men te Batavia een onderneming voor de vervaardiging der voor de regeering benoodigde houtwerken, als lessenaars banken, stoelen; Soerabaja een smederij; Semarang de kleermakerij voor leger en vloot; te Tjilatjap wordt op zeer groote schaal karet geplant, terwijl eindelijk Djokjakarta aangewezen is voor de vervaardiging van alle lederwerken, die de Staat noodig heeft, doch voornamelijk schoenen levert. Indië mag zich dan ook — meent schr. — thans verheugen in een gevangenis-systeem, dat

zelfs voor Europa nog zeer modern is. Van de Djokjasche inrichting, waarvan de luitenant-kwartiermeester Nienhuis directeur is, geeft W. A. P. ten slotte een uitvoerige beschrijving.

Een Inlandsch middel tegen cholera.

Aflevering 1 en 2 (jaargang 1910) van het Tijdschrift voor Inlandsche geneeskundigen bevat een artikel over een Inlandsch middel tegen cholera, dat als volgt is samengesteld: 50 gram roode uien, 37½ gram keelawoengvrucht; 125 gram Lempoejang wortel; 100 gram gember en 125 gram zoethout. Dit mengsel wordt uitgekookt met 1½ brendyflesch water, totdat de helft van het water overblijft; daarna schenkt men ¼ brendyflesch Javaansche azijn er in met 50 gram gestampte aluin en ½ eetlepel zout. Dit uitkooksel wordt gezuiverd, daarna er bij gevoegd ¼ kati fijn gestampte witte suiker, 2 eetlepels pakoölie, 3 eetlepels kajoepoetolie en vervolgens geborgen in een goedgekurkte flesch. Het gebruik van deze buikdrank is als volgt: Voor een volwassen persoon om het halve uur een eetlepel en dit twaalf malen. Indien de ziekte erger wordt, kan men den zieke elk kwartier een eetlepel geven. Voor kinderen geve men de helft van het voor volwassenen voorgeschrevene. De flesch moet telkens voor het gebruik geschud worden.

De geschiedenis van het recept is de volgende: Onlangs werd door Raden Hendrohadisiwojo, beambte bij de opium-regie te Ketesik, tot de regeering het verzoek gericht om er meerdere bekendheid aan te geven; indertijd gebruikte zijn vader het met zoo'n succes, dat van 250 aangetasten slechts 20 stierven. Op verzoek nu van den directeur van O. E. en N. is deze medicijn in bovengenoemd tijdschrift opgenomen. De redactie maakte geen bezwaar, wijl het middel haar in ieder geval ongevaarlijk schijnt en „een specifiek middel tegen cholera nog niet bestaat."

Wetende, dat het Koloniaal Weekblad meer en meer in Inlandsche kringen gelezen wordt gaven wij dit inlandsche middel weer — den Indischen bladen is het waarschijnlijk niet opgevallen — ten einde eveneens mede te werken tot verspreiding in ruimer kring.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 20: De herleving der koffie-cultuur op Java, voordracht van Dr. C. J. Cramer in de Ned. afd. der N.-I. Maatschappij van Nijverh. en Landb. — Het ontwerp van wet op de Naamlooze Vennootschappen, toegelicht door Mr. Dr. H. P. de Wilde. — Vluchtige oliën, door Prof. P. van der Wielen. — Soekaboemische landbouwvereeniging (Jaarverslag 1909). — De aankoop van het land Kandanghauer door de Regeering. — Overeenkomst van de Regeering met de Ned.-Indische Spoorweg-Maatschappij voor de overneming van den spoorweg Batavia—Buitenzorg. — De begrooting van Suriname voor 1911. — Invoer op Java in 1909. — Uitvoer van Java in 1909. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele verslagen en berichten.

Ten slotte zij gewezen op een artikel in **Der Tropenpflanzer** van den heer W. H. van der Haas, getiteld: Zur Djati-Anpflanzung und Ausschlagkultur en op een opstelletje in het Mei-nummer der **Berichte der Rheinischen Missions-Gesellschaft**, getiteld: Im Kampf gegen die Islamitische Gefahr in Sumatra.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 27 April '10.
De Sumatrapost t/m 23 idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 21 April '10.
Het Ned.-Ind. Effectenblad No. 16.
De Indische Mercuur No. 21.
Kort verslag Verg. 2e Kamer der St.-G.
Handelsberichten van het Min. van Landb. No. 166.
De Banier No. 16.
Poetri Hindia No. 6.
Weekblad voor Indië Nos. 49 en 50.
Bandera Wolanda No. 52.
Neerlandia No. 5.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van af 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Ned.-Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgie, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

Van het *Landbouwkundig Bureau van het Kali-Syndikaat* te Utrecht werden onlangs in dank ontvangen:

a. Kort overzicht der voorloopige resultaten van den arbeid door het Landbouw-Bureau van het Kali-Syndikaat gedurende de jaren 1906-1909, door *H. des Armorie van der Hoeven*, Chef van het Landbouw-Bureau.
b. Over Kalibemesting voor Tabak.
c. De klapperboom. Een en ander over zijne cultuur, productie en bemesting, door H. d. A. van der Hoeven.
d. Bananas in The West-Indies, bij H. C. Henricksen.
e. Bemesting van cacaoboomen, door Herman Lindeman, landbouwkundige.
f. Kalidüngung in den Tropen und Subtropen, von Dr. A. Felber und D. Walta.
g. Versuche über die Verwendung von Kunstdünger in der Kultur des Kaffees von Gustav Helmrich.
h. Een en ander over theebemesting.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Bij kon. besluit van 28 April 1910 No. 53 is bepaald, dat alsnog op de lijst voor vrijdom van personeele belasting zal worden geplaatst de inrichting (het Vereenigingsgebouw in de Heulstraat no. 17 te 's-Gravenhage) van de vereeniging Oost en West, op grond dat deze inrichting moet worden beschouwd als een inrichting van algemeen nut, daar zij dienstbaar wordt gemaakt aan het onbaatzuchtige streven om in het belang van moederland en koloniën eenige maatschappelijke bezwaren op te heffen, die wegens het verschil van toestanden en de verre afstanden voor Europeanen in het gaan naar de koloniën hun langdurig verblijf aldaar en den terugkeer in het moederland zijn verbonden, door hen, die voor zich of de leden van hun gezin met die bezwaren in aanraking komen, zooveel mogelijk met raad en daad de gevraagde hulp en bijstand te verleenen.

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat voor **20 studenten in de geneeskunde** aan de Nederlandsche universiteiten de gelegenheid bestaat om in opleiding te worden genomen voor de betrekking van officier van gezondheid bij het leger in Ned.-Indië, onder genot van een subsidie van *f* 4000, terwijl bovendien na de benoeming tot officier van gezondheid nog een gratificatie wordt uitgekeerd van *f* 1000, als tegemoetkoming in de kosten van eerste uitrusting.

Gegadigden zullen zich, onder overlegging van de gevorderde bescheiden, vóór 1 Aug. e.k., bij gezegeld request, hebben te wenden tot het Departement van Koloniën, alwaar, op aanvrage, kosteloos exemplaren zijn te verkrijgen van het reglement, betreffende de opleiding.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan de leden wordt kennis gegeven, dat het **Jaarboekje der Vereeniging** met *ledenlijst* voor *twintig cents* verkrijgbaar is op het Bureau: *Laan v. Meerdervoort 195.*

HET BESTUUR.

Van Boeatan.

Jaarlijksche Vergadering van aandeelhouders op *Vrijdag 27 Mei*, ten elf ure v.m., Heulstraat 19, Den Haag; waar ook de agenda en de financieele verantwoording ter inzage liggen voor de aandeelhouders der N.V.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 26 April 1910. No. 33.

Benoemingen, enz.

Verleend: een jaar verlof aan den predikant J. Rooker en den kantoorchef bij den post- en telegraafdienst H. Wamsteker.

Ontslagen: op verzoek eervol de hoofdbesteller D. Gans; de commies bij den post- en telegr.-dienst K. A. Scheffer; de commies bij het Dep. van O. E. en N., B. J. P. Austermann; de ingenieur H. L. Enthoven en de inlandsche arts te Binjei Abdul Hakim.

Gesteld: ter beschikking van den inspecteur van den pandhuisdienst W. A. Hoeffelman en H. M. J. van de Wall.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van directeur der Koningin Wilhelmina-school J. Stigter.

Benoemd: tot opzichter bij den stoomtramweg in Atjeh P. Th. H. Wielandt, C. H. J. Hezemans, L. G. Tadema Wieland en W. R. Guldenaar; tot **hoofdverpleegster bij het krankzinnigengesticht** te Lawang Mej. B. J. Meijerink; tot 2en commies bij de weeskamer te Batavia E. L. Vermeulen; tot commies-boekhouder bij de id. te Soerabaja L. J. Zeijdel; tot predikant te Batavia J. F. Meijer; tot 1en commies bij het Dep. van B. B., S. B. H. Göpner; tot 3en commies bij het Dep. van Fin. Th. Kailola en W. F. A. Timmermans; tot Directeur van Binnenl. Best. D. Tollenaar; tot commies te Magelang S. P. Pieroelie; te Donggala J. C. Israël; tot stationscommies C. Deelken en L. F. Kalshoven; tot opzichter-machinist C. Duijshout.

Geplaatst: in de res. Soerabaja de contr. C. O. Matraij; in Pekalongan de id. C. C. L. Schippers; in Semarang de adsp.-contr. M. J. Y. Treur; in de Preanger-Regentschappen de id. H. T. Ament.

Benoemd: tot hulponderwijzeres Mevr. B. M. J. André—Willemsz.

Geplaatst: in de res. Oostkust van Sumatra de adsp.-ingenieur K. van der Loon; in de res. Batavia de opzichter W. F. H. Cramer; in Rembang F. van Beers; in Palembang H. M. Smit; in Benkoelen F. Th. Akkerman.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den off. van gezondh. Dr. P. A. H. Rijkebusch.

Bevorderd: tot off. van gezondh. 2e kl. H. F. B. J. A. Noordhoek Hegt.

Overgeplaatst: naar Batavia de off. v. gezondh. Dr. K. van Roon; naar Medan de id. Dr. M. Brüml; naar Willem I G. F. Merz; naar Atjeh A. E. Rossing Bodenhoff; naar Sintang F. Kloppenburg; naar Semarang A. J. Jochems; naar Padang Dr. C. W. F. Winckel; naar Kapan Dr. J. W. Poser; naar Batavia J. G. Meurs.

Geplaatst: te Magelang de id. P. J. de Vriese; te Tjimahi de id. A. S. Kruseman.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem I", gezagvoerder A. R. Nijboer, van West-Indië naar Amsterdam.

Mej. E. Kloppenburg; H. A. de Jonge, echtg. en kind; D. G. J. Bolten, echtg. en 3 kinderen; P. Rayens; G. W. Teeuwen, echtg. en 2 kinderen; W. O. Kubiek, echtg. en kind; J. Zijp.